

ጥቅምት 16 ቀን 2003 ዓ.ም

ዳኞች፡- ተገኔ ጌታነህ

ሐጎስ ወልዱ

ብርሃኑ አመነው

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች፡- ዶ/ር ደስታ አቡነ በለጡ

ተጠሪ፡- ሲስተር አስቴር ካሣ መልደየስ - ጠበቃ አየለ ማሞ ቀረቡ።

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

በዚህ መዝገብ ለቀረበው የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የጋብቻን በፍቺ መፍረስ ተከትሎ የተነሣውን የንብረት ክፍፍል ክርክር የሚመለከት ነው። ክርክሩ የተጀመረው በደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ በአዋሳ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት መደበኛ ችሎት ነው። ከሥር ጀምሮ ከተደረገው ክርክር እና ፍ/ቤቶቹ ከሰጡት ውሳኔዎች ይዘት መገንዘብ እንደቻለው ግራ ቀኝ ወገኖች በጋብቻቸው ወቅት ያፈሩዋቸው ናቸው ተብለው ለክፍፍል ከቀረቡት ንብረቶች መካከል ለአሁኑ የሰበር አቤቱታ መነሻ የሆኑት በሁለት የተለያዩ ከተሞች የሚገኙት የመኖሪያ ቤቶች ናቸው። ክርክሩን በመጨረሻ ደረጃ የሰማው በደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ችሎት በወላይታ ሶዶ ያለው ቤት ለአመልካች፤ በሃዋሣ ከተማ ያለው ቤት ደግሞ ለተጠሪ እንዲሆን ወስኖአል። የሃዋሣው ቤት በወላይታ ሶዶ ካለው ቤት ብልጫ ስላለው ተጠሪ ልዩነቱን በገንዘብ ለአመልካች እንድታካክስም በተጨማሪ አዘኗል። አመልካች በዚህ መልክ የተሰጠውን ውሳኔ በመቃወም ነው የአሁኑን የሰበር አቤቱታ ያቀረበው። አቤቱታው በሰበር ችሎት እንዲታይ የተደረገውም ግራ ቀኝ ወገኖቹ ባልተስማሙበት ሁኔታ የተሰጠው የንብረቶቹ ክፍፍል ውሳኔን አግባብነት ለመመርመር ነው። በዚህ መሠረት ተጠሪን አስቀርቦ ክርክሩን ሰምተናል። በመቀጠልም ግራ ቀኝ ወገኖች ያሰሙትን ክርክር አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና ከሕጉ ጋር አገናዘቦን ተመልክተናል።

በጋብቻ ተሳስረው የቆዩ ባልና ሚስት ጋብቻቸውን በፍቺ ሲያፈርሱ በንብረት ረገድ የነበራቸው ግንኙነትም አልባት ማግኘት አለበት። ይህ የሚሆነው ንብረቱን በመከፋፈል ሲሆን፤ ክፍፍሉ የሚከናወነው አግባብ ባላቸው የቤተሰብ ሕግ ድንጋጌዎች መሠረት ነው። በፌዴራል መንግሥቱ የወጣው ሆነ የአሁኑ ክርክር በተነሳበት የደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክ/መንግሥት የወጣው የቤተሰብ ሕግ በንብረቱ ክፍፍል ረገድ የሚከተሉት መርህ የአኩልነት መርህ ነው። የአኩልነት መርህ ድንጋጌዎቹ መሠረትም በኢ.ፌ.ዲ.ሪ ሕገ መንግሥት አንቀጽ 34/1/ የተቀመጠው ድንጋጌ

እንደሆነ ግልጽ ነው። ሌላው በንብረቱ ክፍፍል ሂደት ሊታይ የሚገባው ጉዳይ የባለጉዳዮቹ ስምምነት መኖር እንደሆነም በቤተሰብ ሕጎቹ ከተቀመጡት ድንጋጌዎች መገንዘብ ይቻላል። በያዘው ጉዳይ እንደምናየው ቤቶቹን በሚመለከት በተደረገው የክፍፍል ሂደት ወይም ሁኔታ አመልካች አልተሰማም። ላለመስማማቱ የሰጠው ምክንያትም የክፍፍል ሂደቱ የእኔን የእኩልነት መብት ያስጠበቀ አይደለም የሚል እንደሆነ ከክርክሩ ይዘት ለመገንዘብ ችለናል። ተጠሪ ደግሞ እኔ የምኖረው በሃዋሃ ከተማ በመሆኑ እና አመልካች የሚኖረው ከሃዋሃ ወጪ ስለሆነ የሃዋሃው ቤት ለኔ ቢሰጥ የበለጠ ተጠቃሚ እሆናለሁ በማለት ነው የምትከራከረው። የሥር ፍ/ቤት ቤቱ ለእስባ እንዲሰጥ የወሰነውም ይህንን የበለጠ ተቃሚነት የሚለውን አስተሳሰብ መሠረት በማድረግ እንደሆነ ከውሃኔው ይዘት ተገንዝበናል።

እንደምናየው አመልካችም ሆነ ተጠሪ በሁለቱም ቤቶች ላይ ያላቸው መብት የእኩል ነው። ክፍፍሉ መደረግ ያለበት ይህን መሠረት በማድረግ በመሆኑ ሁለቱም ከሁለቱ ቤቶች እኩል ድርሻ ሊያገኙ ይገባል። ቤቶቹ በተለያዩ ከተሞች /አካባቢዎች/ እንደመገኘታቸው መጠን የሚኖራቸው ዋጋም እንደዚሁ እንደሚለያይ መገመቱ አይከብድም። የቤቶቹ አሠራር እና ያሉበት ልዩ አካባቢም /ቦታም/ በሚያወጡት ዋጋ ላይ የራሱ አስተዋጽኦ እንደሚኖረው ይታወቃል። በእርግጥ እነዚህ ልዩነቶች ቢኖሩም ግራ ቀኝ ወገኖች ስምምነት ላይ ከደረሱ ያለምንም ችግር በስምምነቱ መሠረት ሊከፋፈሉ ይችላሉ። ስምምነት ከሌለ ግን በሕጉ የተቀመጠውን የእኩልነት መርህ እና አግባብነት ባላቸው ድንጋጌዎች የተቀመጠውን የክፍፍል ሥርዓት መሠረት በማድረግ ክፍፍሉ እንዲፈጸም መወሰን የግድ ይሆናል። የሥር ፍ/ቤት ለክፍፍሉ አፈፃፀም መሠረት ያደረገው የበለጠ በንብረቱ የመጠቀም ሁኔታ የሕግ መሠረት የሌለው በመሆኑ እንደ ትክክለኛ የክፍፍል ሥርዓት ተቆጥሮ ተቀባይነት የሚያገኝ አይደለም። በበኩላችን ትክክለኛ የክፍፍል ሥርዓት ሆኖ ያገኘው በቅድሚያ ሁለቱም ቤቶች በገበያ ዋጋ መሠረት የሚያወጡት ዋጋ እንዲታወቅ ማድረግ፤ በመቀጠልም ግራ ቀኝ ወገኖች የገበያ ዋጋን መሠረት በማድረግ በዓይነት ለመከፋፈል ስምምነት ላይ ከደረሱ የበለጠ ዋጋ ያለውን ቤት የሚወስደው ወገን ገበያ ባስገኘው ዋጋ መሠረት ሌላኛውን ወገን ልዩነቱን በገንዘብ እንዲያካክስ፤ ይህ የማይቻል ከሆነ ደግሞ በሕጉ በተቀመጠው የመጨረሻው አማራጭ ቤቶቹ ተሸጠው ገንዘቡን እንዲከፋፈሉ ማድረግ ነው። አቤቱታ የቀረበበት ውሃኔ ክፍፍሉን በዚህ መሠረት እንዲከናወን ባለመወሰኑ ውሃኔው በሕጉ አተገባበር ረገድ መሠረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ አግኝተነዋል።

ው ሣ ኔ

1. የሃዋሃ ከተማ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት መደበኛ ችሎት በፍ/ብ/መ/ቁ. 14336 ሚያዝያ 8 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሃኔ፤ የአዋሃ ከተማ ከፍተኛ ፍ/ቤት መደበኛ ጉዳይ ችሎት በፍ/ብ/መ/ቁ. 6945 ግንቦት 10 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሃኔ እና በደቡብ ብ/ብ/ሕ/ክ/መ/ጠ/ፍ/ቤት ሰበር ችሎት በሰበር መ/ቁ 28643 ነሐሴ 7 ቀን 2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሃኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348/1/ መሠረት ተሻሽለዋል።
2. በሃዋሃ ከተማ እና በወላይታ ሶዶ ከተማ ያሉት ቤቶች በቅድሚያ በገበያ ዋጋ መሠረት ተገምተው ዋጋቸው እንዲታወቅ እንዲደረግ፤ በመቀጠልም ግራ ቀኝ ወገኖች የሚስማሙ ቢሆን የቀረበውን የገበያ ዋጋ መሠረት በማድረግ ቤቶቹን በዓይነት እንዲከፈሉ፤ ከፍተኛ ዋጋ ያለውን የወሰደው ወገንም ሌላኛውን ወገን ልዩነቱን በገንዘብ እንዲያካክስ፤ በዚህ

መሠረት ተስማምተው መከፋፈል ካልቻሉ ግን ሁለቱም ቤቶች ተሸጠው ገንዘቡን እኩል እንዲካፈሉ በማለት ወስነናል።

- 3. ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራቸውን ይቻቻሉ ብለናል።
መዝገቡ ተዘግቷል፤ ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።